

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNE ODVJETNICE
ELEANOR SHARPSTON
od 18. lipnja 2015.¹

Predmet C-298/14

Alain Laurent Brouillard
protiv
Jury du concours de recrutement de référendaires près la Cour de cassation
i
État belge

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Conseil d'État (Belgija))

„Sloboda kretanja radnika – Iznimka za ‚zapošljavanje u javnim službama‘ – Direktiva 2005/36/EZ – Priznavanje stručnih kvalifikacija – Pojam ‚regulirane profesije‘ – Pristup natječaju za zapošljavanje sudskih savjetnika pri belgijskom Cour de cassationu“

1. Ovaj zahtjev za prethodnu odluku proizlazi iz postupka koji se vodi pred Conseilom d'État (Državno vijeće, Belgija; u daljnjem tekstu: sud koji je uputio zahtjev) u kojem belgijski državljani, A. Brouillard, pobija odluku prosudbene komisije za zapošljavanje na Cour de cassationu (Kasacijski sud, Belgija) sudskih savjetnika putem natječaja, kojom mu se odbija pristup tom natječaju. Razlog za tu odluku bio je taj što A. Brouillard ne posjeduje akademsku kvalifikaciju potrebnu za prijavu za taj položaj, odnosno diplomu doktora prava, diplomiranog pravnika ili magistra prava koju je izdalo belgijsko sveučilište ili diplomu stečenu u inozemstvu koju je nadležno tijelo u Belgiji priznalo kao istovjetnu.

2. A. Brouillard u biti navodi da mu njegove diplome, uključujući specijalističku diplomu pravnika lingvista koju mu je izdalo francusko sveučilište, zajedno s njegovim stručnim iskustvom u službi za dokumentaciju i usklađivanje tekstova pri Cour de cassationu², pružaju potrebne stručne kvalifikacije. Tvrdi da prosudbena komisija, time što je uzela u obzir samo njegove akademske kvalifikacije, nije poštovala ni njegovo pravo da se slobodno kreće kao radnik ni sustav Europske unije (u daljnjem tekstu: Unija) o priznavanju stručnih kvalifikacija.

3. Sud koji je uputio zahtjev od Suda traži smjernice o tome sprečavaju li članci 45. i 49. UFEU-a te Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija³, ako su primjenjivi u glavnom postupku, prosudbenu komisiju da A. Brouillardu odbije pristup natječaju s obrazloženjem da nije posjedovao potrebne akademske kvalifikacije, bez provjere pružaju li mu njegove diplome, zajedno s njegovim stručnim iskustvom, istovjetne stručne kvalifikacije.

1 — Izvorni jezik: engleski

2 — Ta je služba, između ostalog, zadužena za prevođenje presuda i mišljenja na službene jezike Belgije te za provjeru usklađenosti između različitih jezičnih verzija tih dokumenata.

3 — SL 2005., L 255, str. 22. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 1., str. 125.), kako je zadnje izmijenjena, u vrijeme nastanka činjeničnog stanja iz glavnog postupka, Uredbom Komisije (EU) br. 213/2011 od 3. ožujka 2011. o izmjeni priloga II. i V. Direktivi 2005/36 (SL 2011., L 59, str. 4.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 12., str. 116.).

Pravo Europske unije

UFEU

4. Dok se člankom 45. UFEU-a osigurava sloboda kretanja radnika unutar Unije, u članku 45. stavku 4. UFEU-a stoji da se taj članak ne primjenjuje na zapošljavanje u javnim službama.

5. U prvom se stavku članka 49. UFEU-a zabranjuje ograničavanje slobode poslovnog nastana državljana jedne države članice na državnom području druge države članice.

Direktiva 2005/36

6. Cilj Direktive 2005/36 jest unaprijediti slobodno kretanje osoba (dakle, i radnika) i usluga unutar Europske unije⁴. Ona jamči osobama koje su stekle stručne kvalifikacije u jednoj od država članica pristup istoj profesiji i njezino obavljanje u drugoj državi članici, ne dovodeći u pitanje obvezu zadovoljavanja nediskriminirajućih, objektivno opravdanih i proporcionalnih uvjeta obavljanja te profesije koje je utvrdila ta država članica⁵.

7. Direktiva 2005/36 ne dovodi u pitanje primjenu članka 45. stavka 4. UFEU-a⁶.

8. Prema članku 1. („Svrha“), ako države članice pristup reguliranim profesijama i njihovo obavljanje na svojem državnom području uvjetuju posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija, obvezne su priznati stručne kvalifikacije stečene u drugim državama članicama koje nositelju omogućuju obavljanje iste profesije kao u matičnoj državi članici⁷.

9. U članku 3. stavku 1. nalaze se sljedeće definicije:

- „(a) ‚regulirana profesija‘: profesionalna djelatnost ili skupina profesionalnih djelatnosti čiji je pristup, obavljanje ili jedan od načina obavljanja na temelju zakonskih ili drugih propisa, izravno ili neizravno uvjetovan posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija; posebno korištenje profesionalnog naziva koji je zakonskim ili drugim propisima ograničen na nositelje određenih stručnih kvalifikacija predstavlja jedan od načina obavljanja djelatnosti. [...]
- (b) ‚stručne kvalifikacije‘: kvalifikacije koje se potvrđuju dokazom o formalnoj osposobljenosti, potvrdom kompetencije iz članka 11. točke (a) (i) i/ili stručnim iskustvom;
- (c) ‚dokaz o formalnoj osposobljenosti‘: diplome, svjedodžbe i drugi dokazi koje je izdalo nadležno tijelo u državi članici na temelju zakonskih i drugih propisa te države članice i kojima se potvrđuje uspješno završeno stručno osposobljavanje koje je većim dijelom stečeno u [Europskoj uniji]. [...]

[...]

4 — Uvodna izjava 1. u preambuli Direktive 2005/36

5 — Uvodna izjava 3.

6 — Uvodna izjava 41.

7 — Ta svrha odgovara onoj iz Direktive Vijeća 89/48/EEZ od 21. prosinca 1988. o općem sustavu priznavanja diploma visokih učilišta dodijeljenih po završetku stručnog obrazovanja i osposobljavanja u trajanju od najmanje tri godine [neslužbeni prijevod] (SL 1989., L 19, str. 16.), koja je stavljena izvan snage Direktivom 2005/36. Vidjeti presudu od 23. listopada 2008., Komisija/Španjolska, C-286/06, EU:C:2008:586, t. 71.

- (e) „regulirano obrazovanje i osposobljavanje”: svako osposobljavanje koje je izričito usmjereno na obavljanje određene profesije i koje obuhvaća jedan ili više programa koji su, kada je to prikladno, nadopunjeni odgovarajućim stručnim osposobljavanjem odnosno vježbeničkom ili stručnom praksom. [...]

[...]“

10. Članak 4. odnosi se na učinke priznavanja te glasi:

„1. Priznavanjem stručnih kvalifikacija država članica domaćin omogućava korisniku pristup profesiji za koju je osposobljen u matičnoj državi članici kao i obavljanje te profesije pod jednakim uvjetima koji vrijede za njezine državljane.

2. Za potrebe ove Direktive, profesija koju podnositelj zahtjeva želi obavljati u državi članici domaćinu je profesija za koju je podnositelj osposobljen u matičnoj državi članici, pod uvjetom da su djelatnosti koje ona obuhvaća usporedive.“

11. U skladu s člankom 13. stavkom 1., („Uvjeti priznavanja“), koji se odnosi na opći sustav priznavanja dokaza o osposobljenosti, „[a]ko se za pristup reguliranoj profesiji ili njezino obavljanje u državi članici domaćinu zahtijevaju posebne stručne kvalifikacije, nadležno tijelo te države članice je pod istim uvjetima koji se primjenjuju na njezine državljane dužno dozvoliti pristup toj profesiji i njezino obavljanje podnositeljima zahtjeva koji imaju potvrdu kompetencije ili dokaz o formalnoj osposobljenosti koji zahtijeva druga država članica za pristup toj profesiji i njezinom obavljanju na njezinom državnom području. [...]“.

12. Prema članku 14. stavku 1., članak 13. ne sprečava državu članicu domaćina da od podnositelja zahtjeva za priznavanje zahtijeva razdoblje prilagodbe do tri godine ili provjeru osposobljenosti, osobito ako (i) završeno osposobljavanje podnositelja zahtjeva obuhvaća znatno drukčiju građu od one koja je obuhvaćena dokazom o formalnoj osposobljenosti koja se zahtijeva u državi članici domaćinu ili (ii) regulirana profesija u državi članici domaćinu sadrži jednu ili više uređenih profesionalnih djelatnosti koje ne postoje u odgovarajućoj profesiji u matičnoj državi članici podnositelja, a osposobljavanje koje se zahtijeva u državi članici domaćinu obuhvaća znatno drukčiju građu od one obuhvaćene u potvrdi stručnosti podnositelja ili u dokazu o njegovoj formalnoj osposobljenosti. Sukladno prvom podstavku članka 14. stavka 3., država članica domaćin može propisati razdoblje prilagodbe ili provjeru osposobljenosti za profesije čije obavljanje zahtijeva određeno poznavanje nacionalnog prava i kod kojih je pružanje savjeta i/ili pomoći u vezi s nacionalnim pravom bitan i stalan aspekt profesionalne djelatnosti.

Belgijsko pravo

13. U skladu s člankom 135. *bis* Code judiciaire (Zakonik o pravosuđu), Cour de cassationu pomažu „référéndaires“ (sudski savjetnici) koji pripremaju poslove sudaca i članova ureda Procureur générala (državni odvjetnik)⁸, sudjeluju u dokumentacijskim aktivnostima te u prevođenju i objavi presuda i u usklađivanju francuskih i nizozemskih tekstova. U članku 259. *duodecies* Code judiciaire stoji da sudski savjetnici moraju imati najmanje 25 godina te posjedovati diplomu doktora prava ili diplomiranog pravika, koje su istovjetne diplomi magistra prava u Belgiji⁹. Kandidati se biraju

8 — Prema informacijama dostupnima na internetskoj stranici belgijskog Ministarstva pravosuđa, Ured državnog odvjetnika pri Cour de cassationu sastoji se od državnog odvjetnika, glavnog nezavisnog odvjetnika i nezavisnih odvjetnika.

9 — Članak 2. Zakona od 30. prosinca 2009.

temeljem natječaja, čiji su rezultati valjani tijekom razdoblja od šest godina. Sukladno članku 259. *terdecies*, sudske savjetnike imenuje kralj na probni rok od tri godine, po čijem završetku njihovo imenovanje postaje konačno ako kralj ne odluči drukčije temeljem prijedloga prvog predsjednika ili državnog odvjetnika.

14. U vrijeme nastanka činjeničnog stanja iz glavnog postupka, člancima 43. i 44. Uredbe Francuske zajednice od 31. ožujka 2004. o definiranju visokog obrazovanja, poticanju njegove integracije u europski prostor visokog obrazovanja i o refinanciranju sveučilišta, vlada Francuske zajednice bila je ovlaštena usvajati opće ili pojedinačne mjere o priznavanju istovjetnosti između studija završenih u inozemstvu i akademskih kvalifikacija stečenih u toj zajednici, uključujući diplome magistra prava.

Činjenično stanje, postupak i prethodna pitanja

15. A. Brouillard je nekoliko godina bio zaposlen u službi za dokumentaciju i usklađivanje tekstova pri Cour de cassationu. On je diplomirani prevoditelj, ima diplomu belgijskog sveučilišta o završenom dvogodišnjem studiju prava (*candidature en droit*)¹⁰, diplomu istog sveučilišta iz 2006. o završenom jednogodišnjem specijalističkom studiju o ljudskim pravima te, u pogledu akademske godine 2009./2010., strukovnu diplomu magistra prava, ekonomije i menadžmenta, smjer privatno pravo, specijalizacija pravnik lingvist (u daljnjem tekstu: strukovna magistarska diploma), koju mu je 22. studenoga 2010. izdalo Sveučilište u Poitiersu (Francuska).

16. Dana 24. svibnja 2011. A. Brouillard se prijavio za sudjelovanje u javnom natječaju za zapošljavanje sudskih savjetnika pri Cour de cassationu.

17. Dana 23. lipnja 2011. od Francuske zajednice zatražio je da mu prizna kako je njegova strukovna magistarska diploma u potpunosti istovjetna magisteriji iz belgijskog prava.

18. Predsjednik Cour de cassationa je 6. rujna 2011. obavijestio A. Brouillarda o odluci prosudbene komisije kojom je njegova prijava za sudjelovanje u natječaju proglašena nedopuštenom. U toj je odluci prosudbena komisija istaknula da je za imenovanje na položaj sudskog savjetnika pri Cour de cassationu potrebna diploma doktora prava ili diplomiranog pravnika ili diploma magistra prava koju je izdalo belgijsko sveučilište, kako bi se osiguralo da kandidat ima potrebne sposobnosti da se bavi tom profesijom u Belgiji. A. Brouillard nije ispunjavao taj uvjet s obzirom na to da Francuska zajednica njegovu strukovnu magistarsku diplomu nije priznala kao istovjetnu diplomu magistra prava stečenoj u Belgiji te da nije pohađao tečaj na belgijskom sveučilištu za ostvarenje istovjetnosti.

19. Francuska zajednica je 27. listopada 2011. odbila zahtjev A. Brouillarda za priznavanje istovjetnosti te mu priznala istovjetnost samo na osnovnoj akademskoj razini magistarske diplome. Takva se istovjetnost odnosi na razinu akademskih kvalifikacija, a ne na konkretan sadržaj određene diplome. Ta se odluka temeljila na mišljenju Odjela za pravo i kriminologiju odbora Francuske zajednice za istovjetnost, sa sljedećim obrazloženjem:

„– Posjedovanje diplome o završenom studiju prava predstavlja dokaz da njezin nositelj ima sposobnost i tehničku stručnost u pogledu posebnih značajki pravnog sustava u okviru kojeg je ta diploma izdana; stoga, ako je takav studij završen u inozemstvu, zahtjevi pravnih fakulteta Francuske zajednice u Belgiji, u kojima se studenti osposobljavaju za poslove pravnika u belgijskom pravnom sustavu, nisu zadovoljeni;

10 — Prije bolonjske reforme visokog obrazovanja, studij za „*candidature en droit*“ je, u biti, obuhvaćao uvodne predmete iz područja nekoliko općih pravnih disciplina te je načelno predstavljao preduvjet za pohađanje trogodišnjeg studija za diplomiranog pravnika kojim su bile obuhvaćene glavne grane belgijskog prava kao i prava Unije te međunarodnog prava. Za upis u imenik odvjetnika bilo je potrebno posjedovati diplomu diplomiranog pravnika iz belgijskog prava (sada magisterij iz belgijskog prava). Danas su trogodišnji prvostupnički studij prava i dvogodišnji magistarski studij prava zamijenili studije za „*candidature en droit*“ i diplomiranog pravnika.

- neki od obrazovnih sadržaja koji su potrebni da bi se, u Francuskoj zajednici u Belgiji, završio postdiplomski studij prava (uključujući obvezno pravo, ugovorno pravo, upravno pravo i radno pravo) ne podučavaju se u sklopu studija za stjecanje [strukovne magistarske diplome] u pogledu koje se traži priznavanje istovjetnosti.“

20. A. Brouillard je pred sudom koji je uputio zahtjev pobijao odluku prosudbene komisije i Kraljevsku uredbu od 20. rujna 2012. kojima su imenovana tri nova sudska savjetnika pri Cour de cassationu. Sud koji je uputio zahtjev prekinuo je postupak i zatražio donošenje prethodne odluke o sljedećim pitanjima:

- „1. Treba li članke 45. i 49. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Direktivu 2005/36/EZ [...] tumačiti u smislu da se oni primjenjuju na slučaj u kojem se belgijski državljani s boravištem u Belgiji koji nije obavljao profesionalnu djelatnost u drugoj državi članici, u prilog svojoj prijavi za sudjelovanje u natječaju za zapošljavanje sudskih savjetnika na belgijskom Cour de cassationu, poziva na [strukovnu magistarsku diplomu stečenu u Francuskoj]?
2. Predstavlja li funkcija sudske savjetnika na belgijskom Cour de cassationu, u pogledu koje je u članku 259. *duodecies* Code judiciaire propisano da je uvjet za imenovanje da je osoba doktor prava ili diplomirani pravnik, reguliranu profesiju u smislu članka 3. Direktive 2005/36 [...]?
3. Predstavlja li funkcija sudske savjetnika na Cour de cassationu [...] zapošljavanje u javnim službama u smislu članka 45. stavka 4. UFEU-a te je li, stoga, primjena članaka 45. i 49. UFEU-a i Direktive 2005/36 [...] isključena prema članku 45. stavku 4. UFEU-a?
4. Ako su članci 45. i 49. UFEU-a te Direktiva 2005/36 [...] primjenjivi u konkretnom slučaju, treba li te odredbe tumačiti na način da se one protive tome da prosudbena komisija za zapošljavanje sudskih savjetnika na Cour de cassationu uvjetuje sudjelovanje na tom natječaju posjedovanjem diplome doktora prava ili diplomiranog pravnika koju je izdalo belgijsko sveučilište ili priznanjem, koje obavlja Francuska zajednica u čijoj je nadležnosti obrazovanje, akademske istovjetnosti [strukovnih magistarskih diploma] s kvalifikacijom doktora prava, diplomiranog pravnika ili magistra prava koje dodjeljuje belgijsko sveučilište?
5. Ako su članci 45. i 49. UFEU-a te Direktiva 2005/36 [...] primjenjivi u konkretnom slučaju, treba li te odredbe tumačiti na način da one obvezuju prosudbenu komisiju za zapošljavanje sudskih savjetnika na Cour de cassationu da uspoređi kvalifikacije tužitelja, koje proizlaze iz njegovih diploma i stručnog iskustva, s kvalifikacijama koje proizlaze iz diplome doktora prava ili diplomiranog pravnika koju izdaje belgijsko sveučilište te da, ako je to potrebno, odredi kompenzacijsku mjeru iz članka 14. Direktive 2005/36?“

21. A. Brouillard je pred sudom koji je uputio zahtjev pobijao i odluku Francuske zajednice od 27. listopada 2011. Taj je zahtjev za poništenje, koji nije dio glavnog postupka, odbijen 15. svibnja 2014.

22. Pisana su očitovanja podnijeli A. Brouillard, belgijska i talijanska vlada te Europska komisija. A. Brouillard, belgijska vlada i Komisija iznijeli su usmena očitovanja na raspravi 25. ožujka 2015.

Analiza

Uvodna zapažanja

23. Svojim prvim trima pitanjima sud koji je uputio zahtjev u biti pita jesu li načela slobode kretanja i Direktiva 2005/36 primjenjivi u glavnom postupku. Prvo ću ispitati predstavlja li činjenično stanje u glavnom postupku isključivo unutarnju situaciju, na koju se članak 45. UFEU-a ne može primijeniti (prvo pitanje). Potom ću razmotriti isključuje li članak 45. stavak 4. UFEU-a primjenu ostatka tog članka i Direktive 2005/36 u glavnom postupku (treće pitanje). Nakon toga ću proučiti predstavlja li funkcija sudskog savjetnika pri Cour de cassationu „reguliranu profesiju“ u smislu Direktive 2005/36 (drugo pitanje). Primjenjivost te direktive u glavnom postupku ovisi o odgovoru na to pitanje.

24. Četvrto i peto pitanje trebaju se zajedno razmotriti. U biti se odnose na pitanje sprečavaju li načela slobodnog kretanja i Direktiva 2005/36, ako su primjenjivi u glavnom postupku, prosudbenu komisiju da odbije prijavu A. Brouillarda za sudjelovanje u natječaju s obrazloženjem da nije posjedovao potrebne akademske kvalifikacije *a da* potomje *ne* uspoređi s njegovim znanjem i vještinama koji proizlaze iz njegovih diploma i stručnog iskustva te da mu, ako je to potrebno, *ne* odredi kompenzacijsku mjeru iz članka 14. Direktive 2005/36.

25. Uvodno je potrebno istaknuti tri stvari prije nego što se posvetim tim pitanjima.

26. Kao prvo, slažem se s belgijskom i talijanskom vladom da se glavni postupak odnosi na pristup zapošljavanju u javnoj službi u Belgiji, a ne na djelatnost samozaposlene osobe u toj državi članici. S obzirom na to da članak 49. UFEU-a nije relevantan, svoju ću analizu ograničiti na članak 45. UFEU-a i Direktivu 2005/36.

27. Dalje, čini se da je sud koji je uputio zahtjev pretpostavio da članak 4. i članak 13. stavak 1. Direktive 2005/36 imaju vertikalni izravni učinak te da se, stoga, A. Brouillard u glavnom postupku može neposredno pozivati na te odredbe. Ta je pretpostavka točna. Te odredbe, bezuvjetno i dovoljno precizno, od nadležnih tijela države članice zahtijevaju da osobi omoguće da tamo, pod istim uvjetima koji vrijede i za njezine državljane, obavlja profesiju za koju je potrebno posjedovati posebne stručne kvalifikacije ako je ta osoba kvalificirana za obavljanje te profesije u drugoj državi članici¹¹.

28. Naposljetku, Direktivom 2005/36 nisu usklađeni uvjeti za obavljanje reguliranih profesija u državama članicama. Umjesto toga, tom je direktivom uspostavljen mehanizam priznavanja stručnih kvalifikacija. Ona omogućava korisniku pristup profesiji za koju je osposobljen u matičnoj državi članici kao i obavljanje te profesije u državi članici domaćinu pod jednakim uvjetima koji vrijede za njezine državljane¹². Pod pretpostavkom da su svi drugi uvjeti za primjenu Direktive 2005/36 ispunjeni (između ostalog, da funkcija sudskog savjetnika pri Cour de cassationu predstavlja „reguliranu profesiju“), A. Brouillard bi se mogao pozvati na tu direktivu samo ako je posjedovao stručne kvalifikacije potrebne za obavljanje djelatnosti u Francuskoj koja je usporediva s djelatnošću sudskog savjetnika pri Cour de cassationu¹³. Međutim, smatram da funkcija sudskog savjetnika pri Cour de cassationu nije regulirana profesija, tako da Direktiva 2005/36 nije primjenjiva u glavnom postupku¹⁴. Ako Sud zauzme jednako stajalište, sud koji je uputio zahtjev se neće morati baviti tim pitanjem.

11 — Vidjeti, analogijom, presudu od 29. travnja 2004., Beuttenmüller, C-102/02, EU:C:2004:264, t. 55. (u vezi s člankom 3. točkom (a) Direktive 89/48) i presudu od 14. srpnja 2005., Aslanidou, C-142/04, EU:C:2005:473, t. 33. (u vezi s člankom 3. točkom (a) Direktive Vijeća 92/51/EEZ od 18. lipnja 1992. o drugom općem sustavu za priznavanje stručnog obrazovanja i osposobljavanja i o dopuni Direktive Vijeća 89/48/EEZ [neslužbeni prijevod] (SL 1992., L 209, str. 25.), koji u biti odgovara članku 3. točki (a) Direktive 89/48).

12 — Vidjeti članke 1. i 4. Direktive 2005/36. U pogledu A. Brouillarda, „država članica domaćin“ u smislu tih odredbi je, u biti, njegova matična država članica (Belgija).

13 — Međutim, to ne bi sprečavalo Belgiju da od njega zahtijeva razdoblje prilagodbe ili provjeru osposobljenosti temeljem članka 14. Direktive 2005/36.

14 — Vidjeti t. 48. do 57. u nastavku.

Predstavlja li činjenično stanje u glavnom postupku isključivo unutarnju situaciju koja nije obuhvaćena člankom 45. UFEU-a? (prvo pitanje)

29. Belgijska vlada ističe da članak 45. UFEU-a nije primjenjiv u glavnom postupku, koji nema dostatnu vezu s pravom Unije. Iako A. Brouillard svoj zahtjev za sudjelovanje u natječaju za zapošljavanje temelji na diplomi stečenoj u drugoj državi članici, taj je sveučilišni program pohađao dopisno.

30. Tvrdnja belgijske vlade mi nije uvjerljiva.

31. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, odredbe ugovora o slobodi kretanja ne mogu se primijeniti na djelatnosti koje su u svim pogledima ograničene na jednu državu članicu¹⁵. Međutim, te odredbe daju pogodnosti državljanima određene države članice kada se, temeljem činjenice da su zakonito boravili na državnom području druge države članice te tamo stekli stručnu kvalifikaciju, nalaze, u pogledu svoje zemlje podrijetla, u situaciji koja je usporediva sa situacijom bilo kojih drugih osoba koje uživaju prava i slobode zajamčene primarnim pravom Unije¹⁶. Općenitije govoreći, sloboda kretanja radnika ne bi se mogla u potpunosti ostvariti ako bi države članice vlastitim državljanima, koji su iskoristili pravo Unije da bi stekli stručne kvalifikacije u drugim državama članicama, mogle uskratiti pogodnost te slobode. To osobito vrijedi kada su ti državljani tamo stekli sveučilišnu kvalifikaciju koja dopunjuje njihovo osnovno obrazovanje i osposobljavanje te koju namjeravaju upotrijebiti nakon što se vrate u svoju zemlju podrijetla¹⁷.

32. A. Brouillard se poziva na diplomu koju mu je izdala akademska institucija u Francuskoj. Stoga, ostvario je svoje pravo korištenja obrazovnih usluga koje pruža sveučilište iz druge države članice. S obzirom na to, smatram da za odgovor na pitanje je li članak 45. UFEU-a primjenjiv u glavnom postupku nije relevantno je li postojalo fizičko prekogranično kretanje radi stjecanja stručne kvalifikacije. Pretpostavimo, primjera radi, da student koji boravi u jednoj državi članici na daljinu studira pri obrazovnoj ustanovi koja se nalazi u drugoj državi članici. On mora otići u tu ustanovu da bi polagao završni usmeni ispit. Međutim, ne može putovati iz zdravstvenih razloga. Obrazovna ustanova koja pruža dopisno studiranje dopusti mu da usmeni ispit polaže od kuće, putem videokonferencije. On položi taj ispit te stekne svoju stručnu kvalifikaciju. Ne vidim razlog zbog kojeg taj student potom ne bi imao pravo na pogodnosti iz članka 45. UFEU-a kako je protumačen u sudskoj praksi navedenoj u točki 31. gore.

33. U svakom slučaju, odgovarajući na pitanje koje mu je postavljeno na raspravi, A. Brouillard je izričito naglasio da je 10. srpnja 2010. otišao u Sveučilište u Poitiersu da bi polagao trosatni usmeni ispit. Dakle, iako u konačnici nacionalni sud treba ocijeniti činjenično stanje, Sud ovdje može postupati na (gotovo sigurnoj) osnovi da je postojalo nekakvo fizičko prekogranično kretanje te da se, temeljem činjeničnog stanja, ne radi o isključivo unutarnjoj situaciji.

Sprečava li članak 45. stavak 4. UFEU-a primjenu ostatka tog članka i Direktive 2005/36 u glavnom postupku? (treće pitanje)

34. Sud koji je uputio zahtjev traži smjernice o tome predstavlja li funkcija sudskog savjetnika pri Cour de cassationu „zapošljavanje u javnim službama“ u smislu članka 45. stavka 4. UFEU-a.

15 — Vidjeti, između ostalog, presudu od 28. siječnja 1992., López Brea i Hidalgo Palacios, C-330/90 i C-331/90, EU:C:1992:39, t. 7. do 9. i presudu od 28. siječnja 1992., Steen, C-332/90, EU:C:1992:40, t. 9.

16 — Vidjeti, između ostalog, presudu od 7. veljače 1979., Knoors, 115/78, EU:C:1979:31, t. 24.; presudu od 31. ožujka 1993., Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, t. 15. i presudu od 8. srpnja 1999., Fernández de Bobadilla, C-234/97, EU:C:1999:367, t. 30.

17 — Presuda od 31. ožujka 1993., Kraus, C-19/92, EU:C:1993:125, t. 16. i 17.

35. Uzimajući u obzir temeljnu narav načela slobode kretanja i jednakog postupanja prema radnicima unutar Europske unije, područje primjene te iznimke ne treba ići preko njezinog izvornog cilja da omogući državama članicama da stranim državljanima ograniče pristup određenim položajima u javnim službama, za čije se obavljanje od zaposlenika pretpostavlja postojanje posebnog odnosa odanosti državi te uzajamnosti prava i obveza koji su sastavni dio državlanske veze¹⁸. Posljedično, iznimka iz članka 45. stavka 4. UFEU-a odnosi se samo na pristup nedržavljana određenim položajima u javnim službama države članice¹⁹.

36. A. Brouillard je *belgijski* državljanin koji traži pristup položaju u javnoj službi u *Belgiji*. Iz toga proizlazi da članak 45. stavak 4. UFEU-a ne može Belgiji predstavljati valjanu osnovu da mu uskrati zaštitu na koju ima pravo temeljem prva tri stavka te odredbe. Članak 45. stavak 4. UFEU-a, stoga, ne sprečava primjenu Direktive 2005/36 na činjenično stanje iz glavnog postupka.

37. Da je činjenično stanje drukčije, možda bi bilo potrebno riješiti pitanje predstavlja li funkcija sudskog savjetnika pri Cour de cassationu „zapošljavanje u javnim službama“ u smislu članka 45. stavka 4. UFEU-a. Stranke su tom pitanju posvetile značajnu pozornost u svojim pisanim i usmenim očitovanjima. Zato ću se kratko na to osvrnuti.

38. Smatram da funkcija sudskog savjetnika ne predstavlja „zapošljavanje u javnim službama“ u smislu članka 45. stavka 4. UFEU-a.

39. Budući da predstavlja odstupanje od temeljnog načela slobodnog kretanja radnika, članak 45. stavak 4. UFEU-a treba se usko tumačiti²⁰.

40. U presudi od 26. svibnja 1982., Komisija/Belgija²¹ belgijska vlada je tvrdila da je „zapošljavanje u javnim službama“ institucionalni pojam koji ne predstavlja „izvršavanje javnih ovlasti“ iz sadašnjeg članka 51. UFEU-a²². Dakle, ona smatra da je bitan identitet poslodavca, a ne narav djelatnosti koje zaposlenik obavlja.

41. Sud je odbio tu tvrdnju te je izabrao funkcionalno tumačenje pojma „zapošljavanje u javnim službama“. Članak 45. stavak 4. UFEU-a primjenjuje se samo ako odnosni radnik (1) izravno ili neizravno sudjeluje u izvršavanju javnopravnih ovlasti te (2) obavlja zadaće kojima je cilj zaštita općih interesa države te, općenitije, javnih tijela²³. Bitno je, stoga, je li položaj karakterističan za posebne djelatnosti javne službe u smislu da obuhvaća izvršavanje javnopravnih ovlasti te odgovornost zaštite općih interesa države²⁴.

42. Na temelju informacija koje su dostupne Sudu, ne slažem se s belgijskom i talijanskom vladom da zaposlenje sudskog savjetnika pri Cour de cassationu ispunjava prvi uvjet.

18 — Presuda od 26. travnja 2007., Alevizos, C-392/05, EU:C:2007:251, t. 69. i 70. i navedena sudska praksa. Ta se definicija temelji na presudi Međunarodnog suda pravde u predmetu Nottebohm (presuda od 6. travnja 1955., druga faza, I. C. J. Reports 1955., t. 4. na str. 23.).

19 — Vidjeti presudu od 13. studenoga 1997., Grahame and Hollanders, C-248/96, EU:C:1997:543, t. 32. i presudu od 30. studenoga 2000., Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, EU:C:2000:655, t. 36.

20 — Vidjeti, između ostalog, presudu od 30. rujna 2003., Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, EU:C:2003:515, t. 41. i presudu od 10. prosinca 2009., Komisija/Grčka, C-460/08, EU:C:2009:774, t. 29.

21 — 149/79, EU:C:1980:297

22 — Prema tom članku, odredbe iz UFEU-a o slobodi poslovnog nastana ne primjenjuju se na djelatnosti koje „su, makar i povremeno, povezane s izvršavanjem javnih ovlasti“. U članku 62. UFEU-a predviđeno je da se ta iznimka primjenjuje i na slobodno kretanje usluga.

23 — Presuda od 17. prosinca 1980., Komisija/Belgija, 149/79, EU:C:1980:297, t. 10.

24 — Presuda od 17. prosinca 1980., Komisija/Belgija, 149/79, EU:C:1980:297, t. 12.

43. Smatram da su položaji prvog predsjednika, predsjednika i suca pri Cour de cassationu, s jedne strane, te položaji državnog odvjetnika, glavnog nezavisnog odvjetnika te nezavisnih odvjetnika pri tom sudu, s druge strane, doista karakteristični za posebne djelatnosti javne službe pravosuđa²⁵. U okviru tih položaja odlučuje se o žalbama podnesenima Cour de cassationu, koji je sud najvišeg stupnja za građanske i kaznene predmete u Belgiji, ili se daju nezavisni savjeti (službena mišljenja) o tim žalbama. Osim toga, tim su funkcijama obuhvaćene zadaće kojima je cilj zaštita općih interesa države tako što osiguravaju poštovanje zakona i u kontekstu sporova između privatnih subjekata i u kontekstu sporova koji uključuju javna tijela.

44. Iz pisanih i usmenih očitovanja belgijske vlade čini se da sudski savjetnici pri Cour de cassationu pružaju pomoć i potporu tim pravosudnim dužnosnicima. Njihova glavna funkcija sastoji se u proučavanju predmeta koji su u tijeku pred tim sudom, pravnom istraživanju i pomaganju tim dužnosnicima u izradi presuda i mišljenja.

45. Belgijska vlada je na raspravi potvrdila da sudski savjetnici pri Cour de cassationu *nemaju* ovlast usvajanja (pa ni sudjelovanja u usvajanju) ikakvih sudskih odluka, na raspravi ne mogu postavljati pitanja strankama te nemaju zadnju riječ o pravnim razlozima na kojima se temelje presude i mišljenja. Sudski savjetnici svoje zadaće obavljaju isključivo pod nadzorom pravosudnih dužnosnika za koje rade te koji su isključivo odgovorni za presude i mišljenja koje donose. Stoga se čini da pomoćne i pripremne zadaće koje sudski savjetnici obavljaju ne zadiru u slobodno izvršavanje pravosudne vlasti od strane tih dužnosnika.

46. Posljedično te iako je to u konačnici činjenično pitanje koje sud koji je uputio zahtjev treba utvrditi ako je potrebno, smatram da su zadaće sudskih savjetnika previše udaljene od biti javne službe pravosuđa da bi uključivale (makar neizravno) sudjelovanje u izvršavanju javnopravnih ovlasti²⁶.

47. Smatram da navod belgijske vlade da su prema članku 310. Code judiciaire sudski savjetnici pri Cour de cassationu službeno klasificirani kao „članovi“ tog suda te da se na njih djelomično primjenjuju ista statutarna pravila kao i na suce i druge pravosudne dužnosnike u pogledu, između ostalog, imenovanja i naknada, dopusta, „*privilège de juridiction*“²⁷ i zabrane obavljanja (određenih) nepravosudnih funkcija, nije takav da bi doveo u pitanje taj zaključak. Ti se aspekti izravno ne odnose na narav stvarnih zadaća koje sudski savjetnici obavljaju.

Predstavlja li funkcija sudskog savjetnika pri belgijskom Cour de cassationu „reguliranu profesiju“ u smislu Direktive 2005/36? (drugo pitanje)

48. Odgovor na pitanje je li Direktiva 2005/36 primjenjiva u glavnom postupku ovisi i o tome predstavlja li položaj sudskog savjetnika pri Cour de cassationu „reguliranu profesiju“ u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2005/36. To, pak, ovisi o tome je li za pristup toj profesiji i njezino obavljanje potrebno posjedovati „posebne stručne kvalifikacije“²⁸.

25 — U tom smislu, vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika Cruza Villalóna u predmetu Komisija/Belgija, C-52/08, EU:C:2010:514, t. 41.

26 — U pogledu odstupanja od članka 51. UFEU-a, analogijom vidjeti presudu od 21. lipnja 1974., Reyners, 2/74, EU:C:1974:68, t. 53. (u vezi s odvjetnicima u Belgiji); presudu od 13. srpnja 1993., Thijssen, C-42/92, EU:C:1993:304, t. 22. (u vezi s „ovlaštenim revizorima“ pri belgijskom inspektoratu za osiguranje) i presudu Peñarroja Fa, C-372/09 i C-373/09, EU:C:2011:156, t. 44. (u vezi sa sudskim vještacima u Francuskoj).

27 — Za određena se kaznena djela pravosudnim dužnosnicima u Belgiji u prvom stupnju sudi pred žalbenim sudovima (članak 479. Zakonika o kaznenom postupku).

28 — Nesporno je da funkcija sudskog savjetnika pri Cour de cassationu nije profesija koju obavljaju članovi udruga ili organizacija navedenih u Prilogu I. Direktivi 2005/36. Stoga se ne može smatrati reguliranom profesijom na temelju zadnje rečenice članka 3. stavka 1. točke (a) tumačenog zajedno s člankom 3. stavkom 2. te direktive.

49. Kao prvo, činjenica da je to zaposlenje uređeno posebnim odredbama belgijskog prava o javnim službama nije relevantna za ocjenu predstavlja li ono reguliranu profesiju u smislu Direktive 2005/36²⁹.

50. Dalje, nije relevantna ni tvrdnja belgijske vlade kako se funkcija sudskog savjetnika ne nalazi na popisu reguliranih profesija koji je izdala Komisija. Taj popis nije sastavni dio obvezujućeg akta Unije te je, stoga, samo indikativan.

51. Komisija tvrdi da imenovanje za sudskog savjetnika pri Cour de cassationu ne ovisi o posjedovanju „određenih stručnih kvalifikacija“ u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2005/36. Diplome doktora prava, diplomiranog pravnika ili magistra prava su diplome opće naravi, koje omogućuju pristup velikom broju profesija. Osim toga, postupak odabira sudskih savjetnika ne uključuje test temeljem kojeg se stječe svjedodžba o sposobnosti.

52. Slažem se s tom analizom.

53. Neke od definicija iz članka 3. Direktive 2005/36 pružaju korisne smjernice za tumačenje pojma „određenih stručnih kvalifikacija“. U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b), stručne kvalifikacije uključuju kvalifikacije koje se potvrđuju dokazom o formalnoj osposobljenosti; a u članku 3. stavku 1. točki (c) stoji da dokazi o formalnoj osposobljenosti uključuju diplome „kojima se potvrđuje uspješno završeno stručno osposobljavanje koje je većim dijelom stečeno u [Uniji]“. Osim toga, člankom 3. stavkom 1. točkom (e) Direktive 2005/36 „regulirano obrazovanje i osposobljavanje“ definirano je kao „svako osposobljavanje koje je *izričito usmjereno* na obavljanje određene profesije i koje obuhvaća jedan ili više programa koji su, kada je to prikladno, nadopunjeni odgovarajućim stručnim osposobljavanjem odnosno vježbeničkom ili stručnom praksom“³⁰.

54. S obzirom na navedeno, smatram jasnim da se ne može svaka diploma smatrati određenom stručnom kvalifikacijom u smislu Direktive 2005/36. U taj pojam ulaze samo one diplome koje su posebno namijenjene za pripremu kandidata za obavljanje određene profesije te kojima se potvrđuje uspješno završeno stručno osposobljavanje koje je većim dijelom stečeno u Uniji.

55. Akademске kvalifikacije koje su potrebne za imenovanje na funkciju sudskog savjetnika pri Cour de cassationu nisu izričito predviđene da bi osobu pripremile za položaj sudskog savjetnika pri tom sudu, nego da bi omogućile pristup širokom rasponu profesija. Zbog svoje opće naravi, te kvalifikacije ne potvrđuju završetak određenog stručnog osposobljavanja te, stoga, ne predstavljaju „određen[e] stručn[e] kvalifikacij[e]“. Posljedično, A. Brouillard se u glavnom postupku ne može pozivati na Direktivu 2005/36.

56. Činjenica da se sudski savjetnici odabiru temeljem natječaja koji uključuje komparativnu procjenu kandidata ne dovodi u pitanje taj zaključak. U presudi Rubino Sud je zaključio da se činjenica da je netko izabran u postupku za odabir unaprijed određenog broja osoba temeljem komparativne procjene, a ne apsolutnih kriterija, te za dodjelu kvalifikacije koja je valjana ograničeno vremensko razdoblje, ne može smatrati stručnom kvalifikacijom u smislu članka 3. stavka 1. točke (b) Direktive 2005/36³¹.

57. Zaključak do kojeg sam došla ne dovodi u pitanje ni pravilo iz članka 259. *terdecies* Code judiciairea prema kojem imenovanje sudskih savjetnika pri Cour de cassationu postaje konačno tek tri godine nakon što preuzmu taj položaj. Točno je da, u određenim okolnostima, obvezno osposobljavanje tijekom određenog razdoblja može doprinijeti klasifikaciji profesije kao regulirane. Primjerice, Sud je u presudi Burbaud zaključio da posao upravitelja u francuskoj javnoj bolničkoj

29 — Presuda od 9. rujna 2003., Burbaud, C-285/01, EU:C:2003:432, t. 42. i 43. i navedena sudska praksa

30 — Moje isticanje

31 — Presuda od 17. prosinca 2009., Rubino, C-586/08, EU:C:2009:801, t. 32.

službi predstavlja reguliranu profesiju. Taj se zaključak, u biti, temeljio na činjenici da je prema francuskom pravu pristup toj profesiji predviđen za pripravnike koji su završili tečaj pri École nationale de la santé publique te su položili završni ispit koji potvrđuje da posjeduju teoretsko i praktično znanje potrebno za obavljanje poslova upravljanja bolnicom³². Međutim, ti zahtjevi nisu usporedivi s onima koji su predviđeni nacionalnim odredbama iz ovog predmeta. Belgijska vlada je na raspravi potvrdila da tim odredbama nije uspostavljen poseban program osposobljavanja na kraju kojeg uspješni kandidati stječu potvrdu o posjedovanju potrebne stručne kvalifikacije. Kako navodi tekst članka 259. *terdecies*, trogodišnje razdoblje nakon prvotnog imenovanja zapravo ima ulogu probnog roka, koji pravosudnim dužnosnicima kojima sudski savjetnici pomažu služi da bi mogli provjeriti obavljaju li potonji pravilno svoje poslove te da, stoga, odluče o tome hoće li njihovo imenovanje postati konačno³³.

Koje je obveze članak 45. UFEU-a nametao prosudbenoj komisiji? (četvrto i peto pitanje)

58. Zaključila sam da Direktiva 2005/36 nije primjenjiva u glavnom postupku. Stoga je moja analiza četvrtog i petog pitanja ograničena na članak 45. UFEU-a. Je li temeljem te odredbe prosudbena komisija bila obvezna provjeriti pružaju li A. Brouillardu njegove akademske kvalifikacije, zajedno sa stručnim iskustvom, znanje i vještine istovjetne onima koje potvrđuje diploma doktora prava, diplomiranog pravnika ili magistra prava koju izdaje belgijsko sveučilište?

59. U nedostatku usklađenih uvjeta pristupa dotičnoj profesiji, pravo Unije ne sprečava državu članicu da imenovanje osoba na funkciju sudskog savjetnika pri jednom od svojih sudova uvjetuje posjedovanjem posebnih znanja i kvalifikacija koji su dokaz prikladnosti za tu funkciju³⁴. Neovisno o tome, ta se nadležnost mora izvršavati na način koji poštuje osnovne slobode zajamčene Ugovorima³⁵.

60. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, tijela države članice, kada odlučuju o prijmu osobe u profesiju pristup kojoj, prema nacionalnom pravu, ovisi o tome posjeduje li odnosna osoba određenu diplomu ili stručnu kvalifikaciju, moraju uzeti u obzir stručnu kvalifikaciju odnosne osobe tako da kvalifikacije koje potvrđuju njezine diplome, svjedodžbe i ostali dokazi o formalnoj osposobljenosti te njezino relevantno stručno iskustvo usporede sa stručnim kvalifikacijama koje su prema nacionalnom pravu potrebne za obavljanje odnosne profesije³⁶.

61. Postupak provjere mora omogućiti tijelima odnosne države članice da se uvjere, na objektivnoj osnovi, da strana diploma potvrđuje da njezin nositelj posjeduje znanje i kvalifikacije koji su, ako ne jednaki, barem istovjetni onima koje potvrđuje nacionalna diploma. Ta se procjena mora provesti isključivo u svjetlu razine znanja i kvalifikacija za koje se može pretpostaviti da ih ta osoba posjeduje temeljem te diplome, uzimajući u obzir narav te trajanje studija i praktičnog osposobljavanja na koje se diploma odnosi³⁷. Osim toga, znanje koje potvrđuje diploma izdana u drugoj državi članici te kvalifikacije i/ili radno iskustvo stečeni u drugim državama članicama, zajedno s iskustvom stečenim u državi članici u kojoj se kandidat želi upisati, moraju se procijeniti u odnosu na stručnu kvalifikaciju koja je potrebna temeljem pravila države članice domaćina³⁸.

32 — Presuda od 9. rujna 2003., *Burbaud*, C-285/01, EU:C:2003:432, t. 44. do 53.

33 — To razdoblje, stoga, nije usporedivo ni s razdobljem vježbeništva potrebnim za prijam odvjetnika u odvjetničku komoru. Vidjeti presudu od 13. studenoga 2003., *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, t. 51. i presudu od 10. prosinca 2009., *Pešla*, C-345/08, EU:C:2009:771, t. 23.

34 — Vidjeti, između ostalog, presudu od 7. svibnja 1991., *Vlassopoulou*, C-340/89, EU:C:1991:193, t. 9. te navedenu sudsku praksu i presudu od 8. srpnja 1999., *Fernández de Bobadilla*, C-234/97, EU:C:1999:367, t. 11.

35 — Vidjeti, između ostalog, presudu od 1. veljače 2002., *Mac Quen* i drugi, C-108/96, EU:C:2001:67, t. 24. i 25.

36 — Vidjeti presudu od 7. svibnja 1991., *Vlassopoulou*, C-340/89, Zb., EU:C:1991:193, t. 16. i presudu od 13. studenoga 2003., *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, t. 66. i 68.

37 — Vidjeti presudu od 7. svibnja 1991., *Vlassopoulou*, C-340/89, EU:C:1991:193, t. 17. i presudu od 13. studenoga 2003., *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, t. 66. i 68.

38 — Presuda od 10. prosinca 2009., *Pešla*, C-345/08, EU:C:2009:771, t. 45. i navedena sudska praksa.

62. Budući da sva praktična iskustva u obavljanju djelatnosti povezanih s profesijom kojoj se želi pristupiti mogu povećati znanje podnositelja zahtjeva, nadležna nacionalna tijela moraju uzeti u obzir sva praktična iskustva koja mogu biti od koristi za obavljanje te profesije. Točnu vrijednost takvog iskustva treba utvrditi nadležno nacionalno tijelo, u svjetlu posebnih funkcija koje su izvršavane, znanja koje je stečeno i primijenjeno pri obavljanju tih funkcija, preuzetih odgovornosti te razine samostalnosti koju je odnosna osoba imala³⁹.

63. Pri toj procjeni, država članica može uzeti u obzir objektivne razlike i u pogledu pravnog okvira odnosne profesije u državi članici podrijetla i u pogledu područja djelatnosti te profesije⁴⁰. Stoga, kada je riječ o pravnoj profesiji, država članica može provesti komparativnu procjenu diploma, uzimajući u obzir razlike koje postoje između odnosnih nacionalnih pravnih sustava. Ako ta usporedba pokaže da se znanje i kvalifikacije koje potvrđuje strana diploma te znanje i kvalifikacije koji su potrebni temeljem nacionalnih odredbi samo djelomično podudaraju, država članica domaćin može od odnosne osobe zahtijevati da dokaže da je stekla (primjerice, putem stručnog iskustva) znanje i kvalifikacije koji nedostaju⁴¹.

64. U glavnom postupku, čini se da A. Brouillard nije stekao ono što se u Belgiji smatra punim pravnim obrazovanjem. Osobito, on je na raspravi potvrdio da strukovna magistarska diploma koju mu je izdalo Sveučilište u Poitiersu ne sadrži nijedan predmet iz belgijskog prava. Nadalje, priznao je da ta diploma ne obuhvaća predmete iz upravnog prava i radnog prava, koji su prema odboru Francuske zajednice za istovjetnost potrebni za završetak poslijediplomskog studija prava u toj zajednici.

65. Međutim, strukovna magistarska diploma A. Brouillarda je sveučilišna diploma koja obuhvaća određene aspekte pravnog osposobljavanja. Stoga je, *prima facie*, imala barem neku važnost u pogledu razine kvalifikacije potrebne za funkciju sudskog savjetnika pri Cour de cassationu.

66. Osim toga, A. Brouillard se pred belgijskim tijelima nije pozivao samo na svoje akademske kvalifikacije, već i na svoje cjelokupno stručno iskustvo kako bi dokazao da je kvalificiran za tu funkciju⁴². On smatra da mu njegovo višegodišnje zaposlenje u službi za dokumentaciju i usklađivanje tekstova pri Cour de cassationu, koje obuhvaća velik dio djelatnosti koje obavljaju sudski savjetnici, zajedno s njegovim akademskim kvalifikacijama, pruža znanje i kvalifikacije koji su istovjetni onima potrebnima za imenovanje na položaj sudskog savjetnika.

67. S obzirom na navedeno⁴³, prosudbena komisija imala je obvezu procijeniti jesu li znanje i kvalifikacije koje je A. Brouillard stekao kroz svoje cjelokupno stručno iskustvo, uključujući one kao zaposlenik u službi za dokumentaciju i usklađivanje tekstova pri Cour de cassationu, predstavljali dostatan pokazatelj da posjeduje kvalifikacije za koje se, temeljem samo njegovih diploma, čini da nedostaju.

68. Sumnjam da je odluka koja je predmet glavnog postupka u skladu s tim načelima jer se čini da se prosudbena komisija pozivala isključivo na činjenicu da A. Brouillard nije posjedovao akademske kvalifikacije potrebne za imenovanje na položaj sudskog savjetnika. Međutim, to u konačnici treba odlučiti sud koji je uputio zahtjev, u svjetlu svih relevantnih okolnosti predmeta.

39 — Presuda od 2. prosinca 2010., Vandorou i drugi, C-422/09, C-425/09 i C-426/09, EU:C:2010:732, t. 67. do 69.

40 — U pogledu A. Brouillarda, njegova „država članica podrijetla“ zapravo je Francuska, gdje je stekao strukovnu magistarsku diplomu na koju se poziva u glavnom postupku. Njegova „država članica domaćin“ je Belgija (vidjeti bilješku 12. gore).

41 — Presuda od 7. svibnja 1991., Vlassopoulou, C-340/89, EU:C:1991:193, t. 18. do 20. i presuda od 13. studenoga 2003., Morgenbesser, C-313/01, EU:C:2003:612, t. 69. do 71.

42 — Smatram da to potvrđuje dopis koji je A. Brouillard 24. svibnja 2011. poslao prvom predsjedniku Cour de cassationa, koji je dio nacionalnog spisa podnesenog Sudu.

43 — Sudska praksa na koju sam se pozvala u točkama 60. do 63. ne može značiti da svaka kvalifikacija stečena u drugoj državi članici, koliko god neznatna bila njezina važnost za pristup i obavljanje odnosne profesije, stvara obvezu procjene stručnog iskustva stečenog u državi članici domaćinu ili drugdje. Takva bi obveza bila neproporcionalna.

Zaključak

69. Zbog svih navedenih razloga, predlažem da Sud na sljedeći način odgovori na pitanja koja je postavio Conseil d'État (Belgija):

1. Članak 45. UFEU-a primjenjuje se u slučaju u kojem se belgijski državljani s boravištem u Belgiji, koji nikad nije obavljao profesionalnu djelatnost u drugoj državi članici, poziva na, između ostalog, kvalifikaciju koju je stekao na francuskom sveučilištu kako bi sudjelovao u natječaju za zapošljavanje sudskih savjetnika na belgijskom Cour de cassationu.
2. Država članica ne može se pozivati na iznimku iz članka 45. stavka 4. UFEU-a protiv vlastitog državljanina; posljedično, gore opisan slučaj temeljem te osnove nije isključen iz područja primjene Direktive 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija.
3. Zaposlenje sudskog savjetnika pri belgijskom Cour de cassationu ne predstavlja „reguliranu profesiju“ u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2005/36.
4. Članak 45. UFEU-a protivi se tomu da javno tijelo u državi članici odbije dopustiti osobi sudjelovanje u javnom natječaju za zapošljavanje sudskih savjetnika uz obrazloženje da ne posjeduje diplomu doktora prava, diplomiranog pravnika ili magistra prava koju je izdalo sveučilište te države članice ili diplomu stečenu u inozemstvu te priznatu kao istovjetnu od strane drugog javnog tijela u toj državi, bez provjere pružaju li joj istovjetno znanje i vještine sve njezine akademske kvalifikacije, uključujući kvalifikacije stečene u drugoj državi članici koje su dostatno relevantne za pristup toj profesiji i njezino obavljanje, zajedno s njezinim stručnim iskustvom.